THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide 3067
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O, Toronto Ont.
January 22nd 1913

כשרות אדער „אינדזשאנקשאנס"

מיר קעהרען זיך אים צו א זעהר אנגעזעהענטאנטער פראגע אין היינען אידישען לעבען, א פראגע וועלכע וועלכער מיר האבען זיך שוין מיאש געזעהען, אז דאס זאל זיין עס איז געשליכטעט ווערען. מיר טרעפן עס בלויז אום ווידער אמאל צו אינטערעסירטע אז הפקרות אין אונז פארענטוואָרטליכקייט הערשט אין היינען ארטאָדאָקסישען לאגער. אין אז דיר הינע בעלי־בתים מוזען סוף כל סוף נעהמען א שטעלונג צו דער זאך, אום פעסטצושטעלען ווער האט א דעה צו זאגען „כשר", און ווער ניט

פאר מאנאטען לאנג זוי עס ווערט אנגעזעהען א פארביסענער קאמף אין היינען ארטאָדאָקסישען לאגער אין באצוג כשר און טריפה, בעסער געזאגט הערען וועלכע־נטליכען געהאלט פאר היגע רבנים, אדער א היינען רב. עס קעמפען מכלומרשט צדדים, הערלמע רעדען אין נאמען פון היגע אידען, הערלכע האבען אבער ניט קיין ברעקעל פארענטוואָרטליכקייט צו זיך, אין נאכמעהר צו די היגע אידען.

דער אנגעפיהרטער קאמף איז מכלומרשט וועגען כשרות אין די היגע שלאכט־הייזער, מען דערצעהלט דעם עולם אז דערפאר זייל עס פעהלט א משגיח אין שלאכט־הויז, איז דאס פלייש ניט כשר. דער אמת אבער איז א באנץ אנדערער, און איינמאל פאר אלע מאל מוז פעסטגע־שטעלט ווערען ווער איז דער גערעכטער, צי ווערט דער קאמף געפיהרט פאר כשרות, אדער פאר אינדזשאנקשאנס?

פאר די לעצטע עטליכע חדשים ווי דער כשרות קאמף איז ארויס־גענומען געווארען פון די אידישע הענט, און געפינט זיך איטשליכלך אין גערעכטע הייזער. פון איין זייט שטעהט דיר קהלה מיט פינף רבנים און א רייהע פארטרעטער פון די היגע אידישע ארגאניזאציעס אין שווה־לעך, און פון דער אנדערער זייט האלט מען אין סטראשען מיט׳ן גע־זעץ, דינגט מען לאיערס און מען זוכט אינדזשאנקשאנס.

עס ווערט געפיהרט א קאמף פון רבנים מיט בעלי־בתים פון איין זייט, און לאיערס מיט אינדזשאנקשאנס פון דער צווייטער זייט און עס זעהט אז ניט קיין אויסזיג צו דער נאנצער געשיכטע.

מיר ווייסען אז דער צווייטער צד גנגען דער קהלה האט טענות.

מיר ווייסען אז עס זענען פאראן שוחטים וואס געהען אהן פרנסה.

מיר ווייסען אז עס זענען פאראן קצבים, וואס רייסען זיך צוליעב דעם אכזם מיט די פלייש פרייזען, און אז אויך זיי ווערען געהעצט פון געוויסע פערזאנען.

אזא קאמף אבער מוז דאך זיין צו עפעס און צו אימיצען פאראנט־וואָרטליך.

מעגליך אז די קהלה איז אומגערעכט, מעגליך אז די פינף רבנים ווייס־סען ניט דעם דין פון כשר און טריפה, איין זאך אבער איז דאך זיכער, אז די לאיערס און די אינדזשאנקשאנס כשר׳ען ניט די געשלאכטענע פלייש שען.

עס הוילט זיך ניט גלייכען, אז מען קען הערך אן אינדזשאנקשאן צווינגען שוין דערמיט וואס די רבנים, שוחטים און בעלי־בתים זוכען שטארקייט אין גיזעזען אין כאצוג כשרות, צייגט ווייער אומ־גערעכטיגקייט, ווייל דער ריכטער וועט זיכער ניט ארויסטראגען קיין ארטייל הערען כשר אדער טריפה.

ווען צדדים קעמפען ארום א שטאדטישע זאך, איבערהויפט איבער כשרות, איז פארען אין איסזיג. — א בית־דין, — אומפארטייאישע רבנים, אדער אן אומפארטייאישער קאמיטעט פון בעלי־בתים, וועלכע זאך־לען איסהערען די צדדים און מאכען אן ענדע צו די אינערהערטע סקאנ־דאלען און גרויסען חלול השם.

מיר גלייבען אז עס זענען פאראן קרייזדעס פון ביידע צדדים, מיר גלויבען אז אויך די שוחטים וועלכע זענען אפגעזאגט פון זייערע שטע־לעס האבען טענות; נאך אלעמען זענען זיי דאך יאהרען לאנג געווען שטאדטישע שוחטים, און אויב עס איז דא טענות געגען זיי, קענען עס בעלי־בתים אדער רבנים איסהערען. מיר זעהען אבער ניט אין קיין שום רעכטפערטיגונג הערן זיי לויפען אין גערעכט צו גכבען כשרות ביי ניט־אידען.

אינדזשאנקשאנס פאר כשרות, מיינט ארויפצווינגען אויף א שטאדט עטוואס אזעלכעס וואס איז ניט מוחלט נאך א זאך, אז מען וויל באלעבאטעווען ניט לויט׳ן דין, נאר דורך דעם ניט־אידישען געזעץ, א זאך וואס פאר „עוסקים במלאכת הקודש" איז עס זעהר ניט שעהן אדער טאקטיש.

די בשר כשר געשיכטע, האט שוין פארורזאכט מחלוקת יאהרען לאנג, זי איז אבער קיינמאל ניט אזוי פארשארפט געווארען ווי היינט צו טאג, ווען א גרופע פאראינטערעסירטע זוכען בלויז דאס געזעץ צו זאגען כשר, צו דער זעלבער צייט נעהמען שווערע געלדער פאר צוזאגען צו האנדלען מיט׳ן גיזעץ, צי א רב קען זאגען כשר אדער טריפה.

ווייטער ווי ביז איצט קען עס ניט געהן. דער כשר שווינדעל איז שוין לאנג אויפגעדעקט געווארען. עס איז בלויז א פראגע פון רעגירען די שטאדט מיט אן אייזערנער האנט, אז דערצו האבען די בעלי־בתים פון שטאדט, ווי אויך די פלייש צאהלער דאס ווערט.

כשרות אדער אינדזשאנקשאנס? די אידישע טאראנטאָ מוז פעסט־שטעלען ווער עס זענען די גערעכטע און ווער די געקרייזדעטע.

וואס פריהער אלץ בעסער.

דער ציוניסטישער קאנגרעס און דער „זשורנאל"

די וועלכע אינטערעסירען זיך מיט נייעס פון דער גאנצער אידישער וועלט, האבען שוין געהאט גענוג געלעגענהייט צו איבערצייגען זיך, אז „דער אידישער זשורנאל" ברענגט טעלעגראפיש די דאזיגע ידיעות מיט א טאג, אין אפטמאל צוויי טעג פריהער, ווי מען קען זיי לעזען אין אנ־דערע אידישע צייטונגען, אין קיין מיט אין קיינע איסנאבען ווערען פון דער אדמיניסטראציע און רעדאקציע פון דער צייטונג ניט געשפארט צו געבען אידישע נייעס, אזוי פיעל ארן אזוי שנעל ווי מעגליך.

היינטיגע וואך וועט פארקומען א וויכטיגע פאסירונג אין אידישען לעבען, דער פערצעהנטער ציוניסטישער קאנגרעס, וועלכער ווערט מאר־בען ערעפענט אין וויען, און ווי תמיד זעט „דער אידישער זשורנאל" גע־בען גענויע ידיעות הענען דעם קאנגרעס גלייך דעמזעלבען טאג.

דער לעזער פון „זשורנאל" וועט ניט דארפען וואַרטען טעג איף די דאזיגע ידיעות, נאר גלייך אויף מאָרגען פריה, צו עגדע פון א טאג קאנ־ברעס־ציטונגען, וועט ער באקומען א גענויעס טעלעגראפישעס באריכט אין זיין צייטונג — „דער אידישער זשורנאל".

שנעלע און פינקטליכע נייעס הערען אלע פאסירונגען אויפ׳ן אין־רום קאנגרעס, דאס וועט דער לעזער געפינען אין „זשורנאל" די גאנצע צייט וואס דער קאנגרעס זיצט פארקומען.

בעלגיען איז דער אידישער גן עדן פון אייראָפּאַ זאגט עלסטער אידישער סענאטאר

לויאיס שטראוס, עלסטער בעלגישער שטאאטסמאן קומט קיין אמעריקא אלס א נאסט פון אמעריקאנער רעגיערונג און דערצעהלט וועגען דער לאגען פון די אידען אין בעלגיען

פון ב. סמאָליאר

אן אלטער מאן לויט זיינע יאהרען, אבער יונג לויט זיין אקטיוויטעט, דאס איז סענאטאר לויאיס שטראוס, דער עלס־טער מיטגליעד פון בעלגישען סענאט, וואס איז לעצטע וואך געקומען קיין ניו־יארק אלס א נאסט פון דער אמעריקאנער רעגיערונג.

81 יאהר איז ער, דער אידישער שטאאטסמאן פון בעלגיען, אלס. פאר־ברענגט מען אבער מיט איהם בלויז איי־ניגע מינוט צייט, איז געגנג זיך צו אר־בערצייגען אז זיין עלטער האט נארניט צו טון מיט זיין גייסטיגער אקטיוויטעט און מיט זיין אויפאטמונג אויף זאכען.

אין בעלגיען פארגעהמט ער, דער אלטער מלוכה מאן איצט איינע פון די וויכטיגסטע און פאראנטווארטליכסטע רעגיערונגס אמטען. ער איז דער פארזי־צער פון דעם רעגיערונגס דעפארטמענט פאר האנדעל און אינדוסטריע. פאקטיש הייסט עס איז דער נאנצער וואוילזיין פון בעלגיען וואס איז באזירט אויף האנ־דעל און אינדוסטריע קאנצענטרירט אין ווייניג הענט, און דאס איז ניט דער ערש־טער פאראנטווארטליכער רעגיערונגס אמט וואס סענאטאר שטראוס פארנעמט. נאך מיט 56 יאהר צוריק ווען דער סענאַ־טאר שטראוס איז ערשט 25 יאהר אלט געווען האט ער שוין פארנומען דעם אמט פון בעלגישען קאנסול אין יאפאן.

סענאטאר שטראוס איז אויך געווען דער בעלגישער קאנסול אין אמעריקא נאך אין דער צייט פון פרעזידענט לינקאָל׳ס אדמיניסטראציע. ער ווערט פארדרעבענס פאר איינעם פון די בעסטע אינפארמיר־טע פערזענליכקייטען אין אייראָפּאַ אין בער פלאטע אנגעלעגענהייטען.

און דאך ניט קוקענדיג אויף די פיעלע פאראנטווארטליכע ארבייטען וועלכע נעה־מען אוועק ביי סענאטאר שטראוס אזוי פיעל צייט און ענערגיע, איז ער דאך א איר וואס קאן נענוי די לאגע פון זיינען אידען ברייעדער אין בעלגיען און וועלכער טיילט זיך מיט זייערע ליידען און פרייד־דען.

״דערען וועגען דער לאגע פון די אידען אין בעלגיען, איז גרינגער נאך ווי צו רעדען פון דער לאגע פון די אידען אין פאלעסטינא״, האט דער 81 יעהריגער סענאטאר מיר ערקלערט, דערפאר ווייל אין בעלגיען האבען די אידען ניט אויס־צושטעהן מיט קיינעם קיינע קאמפען ווי זיי האבען אויסצושטעהן אין פאלעס־טינא מיט די אראבער. איך וואָלט ניט וועלען נוצען די פראזע אז בעלגיען איז א גן עדן פאר אידען, איך וועל אבער זיין נערעכט ווען איך וועל זאגען אז בעלגיען איז דאס בעסטע לאנד אין אייראָפּאַ וואו אידען ווערען באהאנדעלט אם בעסטען.

״כדי צו האבען א באגריף ווי אזוי די אידען פיהלען זיך פריי אין בעלגיען, איז גענוג דער פאקט אז די אידישע באַ־פעלקערונג פון בעלגיען איז פאר מיין צייט, זינט איך געדענק, אויסגעוואקסען פון 12 הונדערט אויף 50 טויזענט. די רעגיערונג אין בעלגיען, פונקט אזוי ווי דאס בעלגישע פאלק האט קיינמאל קיין שלעכט וואָרט וועגען אירהע אידישע בור־גער ניט געזאגט. די אידען אין בעלגיען ווערען פארדעכטעט פאר פונקט אזעלכע גלייכע בירגער ווי די ניט אידען, באטש נין צעהנטעל פון דער בעלגישער באפעל־קערונג זיינען קאטאליקען.

״עס איז בכלל ניטא קיין אידען פראגע אין בעלגיען,״ האט סענאטאר שטראוס אנגעמערקט. ״דאס וואָרט איי־דען פראגע וואס קלינגט אזוי אפט אין אנדערע לענדער פון אייראָפּאַ איז איר־נאנצען פרעמד פאר דער בעלגישער באַ־פעלקערונג. קיינעם אין בעלגיען פאלט ניט איין צו מאכען אן אונטערשיער צווישען אידען און ניט אידען.״

״זענען אויסער אייך פאראן נאך אידען אין בעלגישען פארלאמענט?״

— זיכער, איז געווען דער ענטפער פון דעם אלטען רעגיערונגס מאן. ״די אידען אין בעלגיען זיינען פארטראטען אין אלע רעגיערונגס אינסטיטוציעס. זיי זיינען אבער דאָרט פארטראטען ניט אלס אידען נאר אלס בירגער פון בעלגיען. די פראפארציע פון אידישע רעגיערונגס לייט איז אין בעלגיען, אהן שום פארגלייך גרעסער ווי אין א וועלכען ניט איז אנ־דער לאנד״.

און ערקלערענדיג אז די געזעצען אין בעלגיען זיינען אזוי אוועקגעשטעלט אז קיין שום ספעציעלע אויסנאהמען פאר אי־דען ווערען ניט געמאכט, האט סענאטאר שטראוס אנגעוויזען אז א דאנק די דאזיגע געזעצען, און אויך א דאנק דער בעלגי־שער קאנסטיטוציע קאנען אידען ארויס־שטעלען זייערע קאנדידאטען אין ער־וועהלט ווערען, צו יעדען אמט וועלכען דאס לאנד פארמאגט.

״די וועהלער אין בעלגיען האבען נאך ביז היינטיגען טאג ניט געמאכט קיין אונטערשיער פאר אידען בנים שטימען, אויף אלע מיינע אמטען, סיי אין סענאט און סיי אין אנדערע אפיציעלע רעגיע־רונגס אינסטיטוציעס, בין איך ערוועהלט געווארען מיט ניט אידישע שטימען, פונקט אזוי גוט ווי מיט אידישע. קיינעם איז ניט איינגעפאלען צו שטימען נעגען מיר בלויז צוליעב אנטיסעמיטישע צוועק־קען, בלויז דערפאר וואס איך בין א אידען, ווייל אזא זאך ווי אנטיסעמיטיזם איז אין בעלגיען ניט פאראן״, האט דער סענא־טאר אונטערשטראכען.

״איז פאראן א ציוניסטישע באוועג־ונג צווישען די אידען אין בעלגיען?״

״צוליעב דער גוטער לאגע פון די אי־דען אין בעלגיען, זענען די ארטיגע געבוי־רענע אידען ניט זעהר שטארק פאראינ־טערעסירט אין אזא באוועגונג, פונדעסט־ווענען זיינען די ציוניסטען וואס קומען פון צווישען די איינגעוואנדערטע אידען, נעגנת אפסטיין. די אלגעמיינע פרעסע אין בעלגיען באציהט זיך צו די ציוניסטען נאנץ סימפאטיש און דרוקט אלעמאל באריכטען וועגען זייער מעטיקייט און וועגען זייערע אונטערנעהמונגען.

— וואס איז די עקאָנאָמישע לאגע פון די אידען אין בעלגיען?

״די אידען האבען אין בעלגיען, פונקט ווי די גיט־אידען, געליטען גרוי־סע עקאָנאָמישע קלעפ אין דער צייט פון דער מלחמה. און איצט ווען בעלגיען הויבט אָן קומען צו זיך און זיך שטעלען צוריק אויף איהרע פיס, זיינען די אידען באשעפטיגט אין אויפבויען דאס לאנד עקאָנאָמיש, און טוען דאס בעסטע פאר די עקאָנאָמישע אינטערעסען פון בעלגיען. צוליעב די חובות וואס אמעריקא און אנ־דערע לענדער מאהנען נאך ביז היינטיגען טאג פון אונזער לאנד, חובות וועלכע זע־נען געמאכט געווארען אין דער צייט פון דער מלחמה, וואס האט רואינירט בעלגיען עקאָנאָמיש און אינדוסטריעל, זיינען אלע לעבענדיגע קרעפטען פון לאנד איצט קאנ־צענטרירט אויפצולעבען און צו פאר־שטארקערען די עקאָנאָמישע פארהיקסט־וועטען פון לאנד, און די אידען שפילען אין דער דאזיגער אקטיוויטעט א נאנץ באריישענדע ראלע. זיי זענען באוואוסט־זיניג איבער דעם פאקט אז נאכדעם אלע־מען וואס מיר האבען פארלאָרען אין דער צייט פון דער מלחמה, דארף יעדער איי־נער, ארבייטען אזוי שווער ווי מעגליך צו בויען אונזער לאנד און צו דערפיהרען דאס צו יענער מדרגה אויף וועלכער זי איז געשטאנען אין די צייטען פון פאר דער מלחמה״. האט דער אלטער אידישער פארטריאט פון בעלגיען איבערגעגעבען.

״אין דער פינאנציעלער לאגע, האט סענאטאר שטראוס פארטגעזעצט, זענען די אידען אין בעלגיען אויך איינער פון די וויכטיגסטע פאקטארען. אבער נעך אמאל, — האט דער סענאטאר אונטער־שטראכען — קיינעם פאלט ניט איין צו באטראכטען די אידישע פינאנסירונג פון בעלגיען בלויז אלס אידען. זיי ווערען באטראכט אלס גוטע געטרייע בירגער פון לאנד און ניט מעהר. אזוי קוקט אויף זיי די רעגיערונג און אזוי קוקען אויף זיי אויך זייערע ניט אידישע קאָלעגען.

קאָנען אידען אויך איצט פריי איינ־וואנדערען קיין בעלגיען?

— די אימיגראציע קיין בעלגיען איז ניט באגרענעצט, האט דער סענאטאר ער־קלערט, די איינציגע באגרענצונגען וואס אונזער לאנד האט זענען געמאכט געווא־רען בלויז פאר אימיגראנטען פון רוס־לאנד. אבער די דאזיגע באגרענצונגען האבען גארניט צו טון ספעציעל מיט אי־דען, זיי זענען געצילט נעגען די קאָמוניס־טען, און דערפאר קאָן קיין שום בירגער פון רוסלאנד, איינשליסענדיג אויך אידען, קיין בעלגיען ניט איינקומען. אידען אבער פון אנדערע לענדער, אזוי גוט ווי ניט אידען קאָנען איצטם איינוואנדערען קיין בעלגיען פונקט ווי אין דער צייט פון פאר דער מלחמה״

סענאטאר שטראוס, וועלכער איז אויך גוט באקאנט מיט דער לאגע פון די אידען אין דער דאזיגער אקטיוויטעט א נאנץ באריישענדע רעגיערונג און פון דער פראנצויזישער רעגיערונג אין דער צייט פון דער מלחמה, דארף יעדער איי־נער, ארבייטען אזוי שווער ווי מעגליך צו בויען אונזער לאנד און צו דערפיהרען דאס צו יענער מדרגה אויף וועלכער זי איז געשטאנען אין די צייטען פון פאר דער מלחמה״. האט דער אלטער אידישער פארטריאט פון בעלגיען איבערגעגעבען.

״אין דער פינאנציעלער לאגע, האט סענאטאר שטראוס פארטגעזעצט, זענען די אידען אין בעלגיען אויך איינער פון די וויכטיגסטע פאקטארען. אבער נעך אמאל, — האט דער סענאטאר אונטער־שטראכען — קיינעם פאלט ניט איין צו באטראכטען די אידישע פינאנסירונג פון בעלגיען בלויז אלס אידען. זיי ווערען באטראכט אלס גוטע געטרייע בירגער פון לאנד און ניט מעהר. אזוי קוקט אויף זיי די רעגיערונג און אזוי קוקען אויף זיי אויך זייערע ניט אידישע קאָלעגען.

קאָנען אידען אויך איצט פריי איינ־וואנדערען קיין בעלגיען?

— די אימיגראציע קיין בעלגיען איז ניט באגרענעצט, האט דער סענאטאר ער־קלערט, די איינציגע באגרענצונגען וואס אונזער לאנד האט זענען געמאכט געווא־רען בלויז פאר אימיגראנטען פון רוס־לאנד. אבער די דאזיגע באגרענצונגען האבען גארניט צו טון ספעציעל מיט אי־דען, זיי זענען געצילט נעגען די קאָמוניס־טען, און דערפאר קאָן קיין שום בירגער פון רוסלאנד, איינשליסענדיג אויך אידען, קיין בעלגיען ניט איינקומען. אידען אבער פון אנדערע לענדער, אזוי גוט ווי ניט אידען קאָנען איצטם איינוואנדערען קיין בעלגיען פונקט ווי אין דער צייט פון פאר דער מלחמה״

סענאטאר שטראוס, וועלכער איז אויך גוט באקאנט מיט דער לאגע פון די אידען אין דער פראנצויזישער רעגיערונג, האט אויך זיך גוט אפגע־רופען וועגען דער באציהונג פון דער פראנצויזישער רעגיערונג און פון דער פראנצויזישער עפענטליכער מיינונג צו די אידען אין פראנקרייך.

דער קאָלאָניזאציאנס פארשלאג; וואס דער פראנצויזישער אנריקופטור מינים־טער האט געמאכט צו דער אידישער וועלט הילפס קאָנפערענץ ציינט די ליבעראלע שטעלונג פון דער פראנצויזישער רעגיע־רונג ניט בלויז צו די פראנצויזיש געבוי־רענע אידען נאר אויך צו איינגעוואנ־דערטע״, האט סענאטאר שטראוס אנגע־וויזען.

דער סענאטאר האט באדויערט וואס בעלגיען קאָן ניט מאכען אזא פארשלאג צו די אידען. — ״צום באדויערען איז בעלגיען אליין ארעם אין לאנד און קאָן ניט מאכען צו די אידען פון די איי־דאפעאישע לענדער אזא פארשלאג ווי דראנקרייך האט געמאכט,״ — האט דער אלטער שטראוס פארענדיגט.

סענאטאר שטראוס פאָהרט פון אמע־ריקא אפ קיין יאפאן וואו ער איז איינ־גלאדען אלס א נאסט פון דער יאפאנ־שער רעגיערונג. ביידע לענדער אמעריקא און יאפאן, וואו שטראוס איז מיט יאהרען צוריק געווען דער בעלגישער קאונסול, נעדענקען גוט זיין טעטיגקייט און האבען איהם איינגעלאדען צו זיך צו נאסטן.

דער סענאטאר איז באציסטערט פאר אמעריקא. ״דאס לאנד האט זיך פיעל געביטען פאר דער צייט וואס איך בין דא ניט געווען, — האט ער געזאגט, און איך בין זיכער אז דאס איז צו פאר־דאנקען די אימיגראנטען וועלכע זענען אריינגעלאדען געווארען אין אמעריקא נאך אין דער צייט ווען די פאראיינגטע שטאאטען האבען ניט געווען אימיגראציאנס באשרענקונגען.״

(איטא).

קוקט אויפ׳ן הימעל היינטיגען אויגוסט איהר וועט דארטען זעהן אינטערעסאנטע זאכען

פון פ. ל.

ארום ניין א זייגער אין אוועגנט, ווען עס איז ניט פארוואָלקענט, קוקט ארויף צום הימעל, צו מזרח צו, לעבען זענים, און איהר וועט זעהן די קאָנסטע־לאציע פון דעם שוואן, וואס איז אשר בעסער באקאנט אונטער דעם נאמען ״דער צפונדיגער קרייץ״.

די איינוואוינער פון דער דרומדי׳־גער העלפט פון דער ערד שטאלצירען מיט רעכט מיט זייער באַרוהמטען ״דרום׳די־גען קרייץ״. זיי באליידיגען זיך אפילו מאל, ווען מען פרואוועט עפעס זאגען קעגען יענער קאָנסטעלאציע. אבער דער אמת איז, אז דער ״צפונדיגער קרייץ״ איז דער פולקאָמענערער.

דער דרומדיגער קרייץ״ באשטעהט פון העלערע שטערען, אבער דערפאר האט ער ניט, אזוי ווי אונזער קאָנסטעלאציע, א שטערען אינמיטען, וואו דער מיטעל־שטריך שניידט דורך די צוויי אָרעמס.

היינטיגען מאָנאט זעהען מיר דעם ״צפונדיגען קרייץ״ אויף א זייט. דער מיטעלשטריך באשטעהט פון דריי העלע שטערען און איין שוואנערען, וואס גע־הען כמעט אין א גלייכער ליניע פון צפון צו דרום.

ביי דיר דעם דרומ׳דיגען עס איז דענעב, און ביי דעם דרומ׳דיגען עס איז אלבירעא. אבער די אסטראנאמען האבען אט די אל־טע און שעהנע נעמען ניט לעב, און זיי רופען די שטערען איינפאך אלפא און בעטא שוואן. אזא סיסטעם אין איינגע־שטעלט געווארען אין אסטראנאמיע צו באצייכענען מיט די גריכישע אותיות די שטערען פון א קאָנסטעלאציע לויט זייער העלקייט.

דער קרייץ שטריך נעהט פון מזרח צו מערב, און אונטער איהם געפינט זיך נאך א שטערען, וואס געהערט צו דער קאָנסטעלאציע, אבער ניט צו דעם קרייץ.

דער לענגערער טייל פון דעם מיטעל־שטריך איז דעם שוואן׳ס האלז, דער קרי־צערער איז דער עק, און דער קרייץ שטריך שטעלט מיט זיך פאר די פליגלען.

אבער ניט נאר אין דעם שוואן אליין האבען מיר העלע שטערען. כמעט איבערן קאָפּ געפינט זיך דער שטערען ווענא, אין דער קאָנסטעלאציע פון דער לירע וואס האט ניט קיין אנדערע העלע שטערען.

צו דרום מערב געפינט זיך דער שטערען אלטער, אין דער קאָנסטעלאציע ״אדלער״ אדער ״אקווילא״. די דריי שטערען אלטער, ווענא און דענעב שטע־לען צוזאמען א ריזיגען דרייעק, וואס האט ניט קיין נאמען וואס קאָן אבער א סך העלפען דערקענען די אנדערע שטערען און בכלל אריענטירען זיך אין דעם זומערדי־גען הימעל.

ווען מיר זאלען זיך פארשטעלען א גלייכע ליניע דורך אלטער און ווענא, און ווייטער צו וועסטן אויף א כמעט גלייכער שטרעקע ווי דער שטח צווישען די צוויי שטערען, וועלען מיר דאָרטען געפינען די קאָנסטעלאציע פון באָאָטעס, דעם רייט־וואגען אנטרייבער. ביים אונטערשטען, מערב׳דיגען עס געפינט זיך דער העלער שטערען ארקטורוס. ווען מען זאל די ליניע ווייטער ציהען ארום דריי מאָל די לענג פון דעם שטח צווישען דענעב און ווענא, וועט די ליניע פארבייגעהן צו מערב צו פון א העלען שטערען אנטאר־עס, אין דעם ״סקאָרפּיאָן״.

צו מזרח צו פון אנטארעס און פאר־אלעל צוב האָזיזאָנט איז דעם סקאָר־יאנס עק מיט א נאטירליכען אויסבויג ביים סוף. דאס איז איינע פון די וועניג קאָנסטעלאציעס, וואס זענען טאקי אביי־סעל עהנליך צו די נעמענשטאנדען, וועל־כע זיי רעפרעזענטירען.

דער ״גרויסער בער״, אפשר די באקאנטסטע שטערען גרופּע אין הימעל, געפינט זיך איצט אין נאָרדוועסט. אויף דער מזרח זייט פון דעם פאלארען שטע־רען געפינט זיך די קאָנסטעלאציע ״קאַ־סיאָפּייע״, אין דער פארם פון א גרויסען האָבעליו, און וואס רעפרעזענטירט א דאָ־מע אויף א שטוהל.

איינינע פון די אינטערעסאנטסטע פאלאנעטען געפינען זיך איצט אין א גר־טער פאזיציע, אזוי אז מען קאָן זיי גוט זעהן. דער אנזעהעוודיגסטער פון זיי איז יופיטער, וואס שיינט העל אין דרום מזרח. וועגען איהם קאָן מען קיין טעות ניט מאכען, ווייל ער איז דער העלסטער נעגענשטאנד אין הימעל ארום זיין אזוי־נער ביינאכט. באלד נאך זון פארגאנג איז זעהר העל וועגנט, נידעריג אין מערב.

דאס אינטערעסאנטסטע זאך וועגען יופיטער איז דאס סיסטעם פון לבנות, אדער סאטעליטען, וואס געפינען זיך ארום איהם. אנשטאט איין לבנה ווי די ערד, שטאאטען. די לבנה איז אריינגעקומען אין דעם שאטען פון דער ערד זעהר פריה פארטאג, און געגענדיגט האט זיך די דער־שיינונג, ווען די לבנה איז פארגאנגען, די זון איז אויפגעקומען.

דעם 29־טען אויגוסט וועט פאָרקו־מען אן אינטערעסאנטע דערשיינונג, כאטש זי וועט קיין וויסענשאפטליכען ווערט ניט האבען.

א סך מענשען ווערען איבעררעשט, ווען זיי זעהען אין, וויפיעל זאכען מען זעהט ניט מיט נאר אביסעל אפטישער הילף. גאליליס טעלעסקאָפּ איז ניט געווען אזוי גוט, ווי די מעהרסטע מאָדער־נע ביינאקעלס, און דאך האט ער מיט דער הילף פון אזא טעלעסקאָפּ געמאכט ענטדעקונגען, וואס ווערען גערעכענט צווישען די, גרעסטע אין דער געשיכטע פון אסטראָנאָמיע.

נאטירליך, קאָן מען ניט האָפען צו אזוי גרויס, ווי דער דיאמעטער פון דער לבנה, וועט זיך געפינען דער פלאנעט יו־פיטער.

ווען איהר וועט זיך, נאר באזארגען מיט א גוטען ביינאקעל וועט איהר קאָנען זעהן ביידע פלאנעטען אויף דעמזעלבינען עפלד. מען וועט דעמאָלט קאָנען זעהן צו דערזעלבינער צייט די בערג אויף דער לבנה און די לבנות פון דעם רויזיגען יו־פיטער.

„ארט" פארבאנד באשטימט 62.000 דאלאר פאר ארבייט אין רוסלאנד

א קייבעל וואס דר. הענרי מאסקאָ־וויטש, משגיח פון דער עזעקוטיווע פון ״ארט׳ אויפבוי פאנד האט געקראָ־נען פון דער בערלינער הויפט ביורא פון ״ארט״ מעלדעט:

בערלין, —

די צענטראל פארוואלטונג פון דעם ״ארט״ פארבאנד האט אויף איהר לעצ־טע טעג ווייטער באשטימט אז 62 טויזענט דאלאר פון די געלדער פון דעם ארט אויס־בוי פאנד, וואס זענען געזאמעלט געווא־רען אין אמעריקע און מערב אייראָפּאַער־שע לענדער, זאל גלייך איבערגעשיקט ווע־רען קיין רוסלאנד אויף פאָלגענדער אר־בייטען:

40 טויזענט דאלאר אויף הלואות צו די אלטע און נייע אידישע קאָלאָניסטען, באאונדערס אין אין ווייס ישובים אין אדע־סער ראיאן אין אין ווייס רוסלאנד, וואס האבען זיך געבידלעט אונטער דער אויס־זיכט פון ״ארט״, דאס געלד וועט אויס־געגעבען ווערען אויף צו העלפען די נייע קאָלאָניסטען זיך איינצואָרדענען אויפ׳ן לאנד און באזונדערס אויף הייזער בוי.

12 טויזענט דאלאר אויף הלואות צו אידישע בעלי מלאכות, און די איבערגיע 10 טויזענט דאלאר וועלען נעהן אויף סובסידיעס צו די האנדווערקער־שולען אין פעטערסבורג, אדעס און פארשיעדענע געגענדען פון אוקראינע, וועלכע זענען אויף ביז איצט געשטיצט געווארען פון ״ארט״.

די דעלעגאציע פון ״ארט״ פאר־באט וועלכע דארף פארהאנדלען מיט די צענטרעלע רוסישע אנשטאלטען ווענען אויף אלע אנצוהערענישע פון דער פארווענדונג פון די געלדער אויף די באשטימטע צוועקען, און אויך איינשטע־לען נארמאלע פארבינדונגען פאר וויטער־דיגער ״ארט״ ארבייט אין רוסלאנד, וועט קיר־צליך ארויספאהרען פון מאסקווע.

דאס וועט נעשעהן ארום זיבען אזייגער אין אוועגנט, לויט דער ״אויסטערן סטעדערדד״ צייט. די לבנה און יופי־טער וועלען דעמאָלט זיין צוגעקומען זעהר נאהענט איינס צום אנדערען.

די לבנה וועט זיין אין יענער צייט אין דער פאזע פון עטליכע טעג נאך דער ערשטער פערטעל, און אין דער דרום־מזרח׳דיגען הימעל.

ניט ווייט אונטער דער לבנה, אויף א שטרעקע וואס איז ארום פיער מאָל אזוי גרויס, ווי דער דיאמעטער פון דער לבנה, וועט זיך געפינען דער פלאנעט יו־פיטער.

ווען איהר וועט זיך, נאר באזארגען מיט א גוטען ביינאקעל וועט איהר קאָנען זעהן ביידע פלאנעטען אויף דעמזעלבינען עפלד. מען וועט דעמאָלט קאָנען זעהן צו דערזעלבינער צייט די בערג אויף דער לבנה און די לבנות פון דעם רויזיגען יו־פיטער.

נאך ערלויבענישען פאר נייע 3 טויזענט חלוצים

ירושלים (א. י. ק.)

א דאנק דעם צופרידענשטעלענדען צושטאנד אויף דעם ארבייט מארק אין ארץ ישראל, האט דיר הינע רעגיערונג באַ־ווילינט די בקשה פון דער הינער ציוניס־טישער עקזעקוטיווע צו ארויסגעבען ער־לויבענישען פאר נאך 3 טויזענט איינ־וואנדערער (2 טויזענט מיט 5 הונדערט מענער און 5 הונדערט פרויען) ביז דעם קומענדען אקטאבער.

אז דעפעשע פון וואַרשא מעלדעט אז אלע ערלויבענישען פאר נייע איינוואנדע־רער אין ארץ ישראל, וועלכע פוילען האט באקומען אויף איהר חלק, זיינען שוין אויסגענוצט און אז טויזענט פערזאָן וועל־כע זיינען אנערקענט אלס פאסיגע אימי־גראנטען פאר ארץ ישראל, וואַרטען שוין אויף די נייע ערלויבענישען. דערביי ווערט אויך געמעלדעט אז די צאהל פון די לאנד און באזונדערס אויף הייזער בוי.

12 טויזענט דאלאר אויף הלואות צו אידישע בעלי מלאכות, און די איבערגיע 10 טויזענט דאלאר וועלען נעהן אויף סובסידיעס צו די האנדווערקער־שולען אין פעטערסבורג, אדעס און פארשיעדענע געגענדען פון אוקראינע, וועלכע זענען אויף ביז איצט געשטיצט געווארען פון ״ארט״.

די דעלעגאציע פון ״ארט״ פאר־באט וועלכע דארף פארהאנדלען מיט די צענטרעלע רוסישע אנשטאלטען ווענען אויף אלע אנצוהערענישע פון דער פארווענדונג פון די געלדער אויף די באשטימטע צוועקען, און אויך איינשטע־לען נארמאלע פארבינדונגען פאר וויטער־דיגער ״ארט״ ארבייט אין רוסלאנד, וועט קירצליך ארויספאהרען פון מאסקווע.

דאס נייע 62 טויזענט דאלאר ברעכ־נען דעם סך הכל פון די נעלדער וואס דער ״ארט״ פארבאנד האט באשטימט פאר ארבייט אין רוסלאנד אין משך פון לעצ־טען יאהר, צו קרוב הונדערט טויזענט דאלאר.

די באַרימטע די „אלטע פירמע"
Heintzman & Co. Pianos
ווערען פארקויפט בלויז אין
היינצמאן האל
195 יאנג סט., טאראנטא